

Projekt Škofjeloški pasijon 2009 – management žive dediščine

Živa dediščina

Med *živo dediščino* naroda uvrščamo nesnovne dobrine nekega naroda, kot so različne oblike in pojavi človekovega duhovnega ustvarjanja, katere nosilci so posamezniki ali skupnosti, ki le-te na tradicionalen način prenašajo iz roda v rod. Človek je in more biti torej edini nosilec žive dediščine.

Z namenom zbiranja, informacijske podpore, predstavljanja, raziskovanja, vzgoje, izobraževanja in varstva ter razvijanja zavesti javnosti o pomenu enot žive dediščine je bil v skladu z evropsko zakonodajo ustanovljen Register žive dediščine Republike Slovenije kot osrednja zbirka podatkov o enotah.

Merila za vpis v Register žive dediščine določajo določila UNESCO in ZVKDRS. Pomembno je, da gre za skupno dediščino, ki je trajno pomembna za širše okolje ter je edinstvena in strokovno prepoznana in potrjena. Predstavljati mora povezavo med preteklostjo in sedanjostjo, odlikovati jo morata visoka estetska vrednost ali uporabnost. Obenem mora biti dostopna in se mora ohranjati – ostati živa.

Škofjeloški pasijon (v nadaljevanju: ŠP) je zadostil vsem naštetim pogojem in bil 15. decembra 2008 kot prvi vpisan v novoustanovljeni Register žive dediščine¹ in je tako stopil korak naprej po poti, ki ga lahko uvrsti med Žive mojstrovine, kar je na strani materialne dediščine ekvivalentno spomenikom državnega pomena.

Loški pasijon – živa zgodba

Poleg kulturno-zgodovinske vrednosti in pomena v širšem evropskem prostoru, izvirnosti uprizoritve ter obsega in velikosti predstave je zlasti pomembno dejstvo, da je ŠP *živa zgodba*, ki s kontinuiteto uprizarjanja: 1721, 1727, 1728 ...

1 Register žive dediščine se vodi pri Ministrstvu za kulturo Republike Slovenije. (op. ur.)

1936, 1999, 2000, 2009, (2015, 2021) ostaja prisotna v okolju njenega nastanka. To pa ostaja na način LLG – ljudskega ljubiteljskega gledališča, v katerem svoj pomemben prispevek daje vsak od 1200-ih igralcev in sodelujočih.

Razlogi za lansko uprizoritev so torej na dlani; poleg kulturno-zgodovinskih je pomembno tudi umetniško izražanje ter ohranjanje dediščine naših prednikov, s katero so igralci in umetniška skupina ustvarili izjemen kulturni in turistični dogodek, ki pomembno prispeva k promociji mesta in države ter predstavlja dediščino prednikov današnjim rodovom.

Eden pomembnih dejavnikov je tudi učinek, ki kaže na to, da volja in pripravljenost lahko premikata gore. Že bežen izračun nam pokaže, da je bilo v projekt vloženih (brez vaj) vsaj 45.000 ur prostovoljnega dela sodelujočih.

Za cilje smo si pred izvedbo projekta zastavili:

- zagotovitev virov za izvedbo (človeški, finančni in organizacijski viri),
- zadovoljstvo obiskovalcev,
- zadovoljstvo sodelujočih,
- delovanje v dobro družbe.

Vse to uvršča projekt v skupino neprofitnega managementa, saj gre za projekt, ki sam neposredno ne ustvarja dobička, če pa bi ga, bi ga namenili izključno razvoju in izboljšavam.

Doprinos projekta, kot uprizoritev ŠP je, je večplasten in težje merljiv, ker se kaže na več nivojih in v več segmentih družbe. Naj poudarimo najpomembnejše:

Škofja Loka,
od 28. marca
do 19. aprila
2009

škofjeloški pasijon
PROCESSION LOCOPOLITANA
1721-1999

Prodajna mesta
vsejane:
Pasijonska pisarna,
Mezori trg 54, Škofja Loka,
bencinski servis Petrol,
igralnica Big Bang,
turistična agencija Kompani
in vsa ostala prodajna
mesta prodajne mreže
Eventim.

28. marec
ob 20.00 uri
29. marec
ob 16.00 uri
3. april
ob 18.00 uri
(šolska predstava)
4. april
ob 20.00 uri
5. april
ob 16.00 uri
13. april
ob 16.00 uri
18. april
ob 20.00 uri
19. april
ob 16.00 uri

pasijon.skofjaloka.si

Plakat z logotipom Loškega pasijona in razporedom predstav. Logotip sta oblikovala Jure Miklavc in Barbara Šušteršič.

a) Finančni učinek v okolju

Kljub temu, da izvedba projekta temelji na prostovoljstvu, je bilo treba zanj zagotoviti različne plačljive storitve in material, ki so jih omogočili dobavitelji iz ožjega in širšega okolja – projekt je torej omogočal prodajo in poslovanje teh pravnih in nekaterih fizičnih subjektov, ki so tako ustvarjali neko novo dodano vrednost.

b) Nadgradnja delovanja na izkušnjah preteklosti

Poudariti velja, da je ŠP dediščina preteklih rodov – v prvi vrsti njegovega avtorja, patra Romualda Lovrenca Marušiča in kasnejših poustvarjalcev predstave, na čelu s prejšnjim režiserjem Marjanom Kokaljem. Brez stvari-tve, ki jo je mesto Škofja Loka prejelo

v dar v nekem obdobju svoje zgodovine, in brez kasnejše umetniške nadgradnje novih generacij, tega ne bi bilo. Vse to postavlja ŠP v lokalnem in državnem merilu na mesto blagovne znamke z evropsko težo, saj gre za poseben pasijon, celo v svetovnem merilu; poleg njegove režijske knjige je poseben tudi način izvedbe – dramatiziran procesijski način. Ta dejstva premalo poudarjamo in smo jih še premalo ponesli v svet. Res pa je, da je to dolgoročna naloga, s katero ne smemo odlašati.

c) Promocija Škofje Loke in Slovenije

ŠP ima pomembno mesto pri promociji Škofje Loke in Slovenije v svetu. Je tisto, kar lahko kot osrednja blagovna znamka povezuje v smiselno celoto in zgodbo tudi vse ostale kulturne dogodke, ki se vrstijo v tem okolju. Je tisto, kar je lahko motiv in tema za novo ustvarjanje in poustvarjanje.

d) Prispevek pripadnosti in medsebojnega sodelovanja

Pomemben in nikoli dovolj poudarjen je prispevek pripadnosti prostovoljcev in njihovo medsebojno sodelovanje, saj ustvarja nova poznanstva ter močne in povezane skupine, ki bodo v dobro družbe pripravljene sodelovati in delovati tudi pri drugih tematikah.

Redarke (foto: Tomaž Lunder)

Ciril Vidmar; povezovalec (foto: Tomaž Lunder)

Uprizoritev Škofjeloškega pasijona 2009

V času od 18. marca do 26. aprila 2009 smo v Škofji Loki uprizorili vseh osem načrtovanih predstav ŠP – najstarejšega v celoti ohranjenega dramskega besedila, napisanega v slovenskem jeziku.

Uprizoritev ŠP, v katerem sodeluje 1200 ljudi – prostovoljcev s celotnega loškega območja od Medvod, Sorškega polja, okolice mesta Škofje Loke ter Poljanske in Selške doline, od tega več kot 80 konjenikov – je velik projekt, ki temelji na človeškem faktorju.

Škofjeloški gasilci (foto: Tomaž Lunder)

Vse predstave so se, tako kot že v letih 1999 in 2000, odvijale na štirih prizoriščih v starem mestnem jedru Škofje Loke (A - Mestni trg, B - Pod gradom, C - Spodnji trg, D - Kašča), predstava pa se je kot procesija z nekajminutnim zamikom pomikala skozi mesto ter na vseh prizoriščih odigrala vse prizore, kar pomeni, da so igralci v osmih predstavah svoje prizore odigrali 32 krat.

Kljub negotovim vremenskim razmeram in dežju na dan nekaterih predstav so bile vse predstave izpeljane v celoti.

Dramsko postavitvev ŠP '09 je režiral ljubiteljski režiser Borut Gartner, s svojo številno umetniško ekipo, ki je pokrivala različna področja gledališkega ustvarjanja in poskrbela za kakovost predstave. Poskrbeli so za kostumografijo, glasbo, koreografijo, scenografijo, ton, luč, masko ter igralsko ekipo, ki je slonela na vodjih igralskih in konjeniških skupin. Le-ti so zagotovili številčno igralsko zasedbo in jo tudi pomagali koordinirati. Celotna igralska in konjeniška zasedba ter večina umetnikov so k predstavi pristopili kot prostovoljci, ki so svoje delo poklonili pasijonu in Škofji Loki.

Terminski potek projekta

Dejavnosti za izpeljavo projekta so se začele konec avgusta 2008, ko smo uredili prostor za delovanje skupine, ki je vodila in koordinirala celoten projekt – t. i. Pasijonske pisarne na Mestnem trgu. Pasijonska pisarna je delovala kot samostojna celica v sklopu Občine Škofja Loka, ki je bila producentka in glavna financerka projekta. V začetku septembra so bila dela končana in odprtje pisarne smo povezali s prvim javnim dogodkom – novinarsko konferenco ob otvoritvi, ki je bila zunanji znak začetka projekta, čeprav je na vsebinskem delu režiser v tem času že intenzivno delal z igralskimi skupinami.

Nato je bilo treba zagotoviti prostor za izvedbo priprav na predstavo in izdelati bazni tabor za vso množico igralcev in tehničnih spremljevalnih ekip. Kot že v letih 1999 in 2000 se je kot primeren prostor izkazala nekdanja vojašnica na Partizanski cesti v Škofji Loki, ki pa je bila po kapaciteti prostorov, danih na razpolago za garderobe in masko, precej premajhna. Na pobudo režiserja Boruta Gartnerja smo dobili na razpolago še tamkajšnje prostore, ki so v lasti Knjižnice Ivana Tavčarja in čakajo na obnovo. Pod vodstvom Tomaža Paulusa smo jih v več delovnih akcijah očistili in v njih pripravili spodoben in prostoren pasijonski tabor (kot smo ga poimenovali), sami stavbi pa smo nadeli ime *Pasijonka*. Pri njeni obnovi je sodelovalo več kot 90 prostovoljcev, ki so opravili več kot 700 ur prostovoljnega dela. Prostori so se izkazali za dobre in so odlično služili kot skladišče opreme, garderoba, oblačilnice ter čakalnica, kjer so igralci čakali na igro in po njej. V Pasijonki smo uredili tudi priložnostno jedilnico, v kateri so igralci po vsaki predstavi dobili skromno malico in čaj.

V času po končanih predstavah so v stavbi shranjeni kostumi in oprema.

V pasijonskem taboru, ki je zavzemal velik del območja nekdanje vojašnice, smo skupaj s konjeniško ekipo, ki je večinoma prihajala iz Stare Loke in jo je vodil Andrej Štremfelj, uredili dva konjska hleva in zunanje priveze ter ograjeno stajo za 80 konj. Za vse to so konjeniki poskrbeli sami, prav tako tudi za oskrbo konj, ki so mesec dni bivali v velikem hlevu pod plezalno steno. Po koncu predstav so poskrbeli tudi za podiranje in pospravljanje začasnih objektov in naprav.

Vzporedno s tem je tekla priprava mesta in mestne scenografije ter informacijska priprava z obveščanjem in drugimi vizualnimi znaki, ki so opozarjali, da bo pasijon zdaj stopil na pot po mestnih ulicah.

Oblikovalski del in celostno podobo smo tudi tokrat prepustili Juretu Miklavcu in Barbari Šušteršič, avtorjema prvotne celostne podobe iz leta 1999, saj smo želeli pri letošnji uprizoritvi nadaljevati utrjevanje že postavljene blagovne znamke, kar ŠP nedvomno je.

Mestno scenografijo in širšo pripravo mesta, ki je v začetku postnega časa po vsem pasijonskem območju – torej po krajih, od koder je prihajala glavnina igralcev – opozorila na pasijon z rdeče osvetljenimi cerkvami in loškimi gradom, sta zasnovala in izvedla Bojan in Minca Rihtaršič.

Celostno ponudbo na področju *spominkov in kulinarike* smo zasnovali skupaj z Mojco Ferle in drugimi etnologi. Za izbor spominkov je bil objavljen javni natečaj, izveden izbor ter kasneje organizirana prodaja. Gostinsko ponudbo smo nadgrajevali na podlagi študije Špele Ledinek Lozej in z organiziranimi kuharskimi in pekovskimi delavnicami, ki so potekale v sodelovanju z gostinsko sekcijo Obrtne zbornice Škofja Loka in društvom podeželskih pekaric Resje. Na ta način smo skušali doseči enotno pasijonsko kulinarčno ponudbo po mestu in v lokalih, ki so ponujali pasijonsko hrano. Tako je bilo ob vsaki predstavi na stojnicah mogoče dobiti oboje – spominke in promocijske artikle ter pekovske in kulinarčne dobrote.

Vzporedno ob tem so potekale *priprave za trženje projekta*, v katerih smo želeli s primerno promocijo in načinom prodaje zagotoviti čim večje število obiskovalcev in čim boljše finančno pokrivanje predstave. Pri tem so se že od oktobra naprej, ko smo za novinarje pripravili predstavitev pasijonskega tabora, dogajale različne aktivnosti, z namenom opozoriti na pasijon in povabiti gledalce. Pri načrtovanju in izvedbi promocije smo želeli doseči čim boljšo informacijsko pokritost ciljnih skupin, zainteresiranih za ogled predstave, pri čemer je sodelovalo več posameznikov in skupin.

Poleg klasičnih promocijskih materialov, ki obsegajo promocijsko gradivo: zloženske v več jezikih – dvakrat smo jih vložili v dnevnik in mesečnik –, plakate in veleplakate, s katerimi smo se pojavili po vsej Sloveniji, časopisne, radijske in TV oglase, kontaktne oddaje in PR članke, smo pripravili še predstavitevni koncert in različne dogodke za novinarje, na katerih smo že od jeseni predstavljali potek priprav. Ti dogodki so bili posvečeni odprtju pasijonske pisarne, odprtju in predstavitvi pasijonskega tabora, kjer je sodelovala skupina konjenikov, predstavitvi izbora in nabora spominkarske etnološke ponudbe, predstavitvi častnega odbora, predstavitvi kulinarčne ponudbe ter predstavitvi umetniške skupine in vodij igralskih ter konjeniških skupin, ki je z režiserjem postavljala predstavo 2009. Predstavili smo se na dveh sejnih, na obeh se nam je pridružila igralska zasedba iz prizora Pikel.

Več poudarka smo dali spletnemu oglaševanju in bannerjem (oglasnim pasicam, op. ur.) na različnih spletnih straneh, oglaševanju po elektronski pošti ter sprotnemu posodabljanju spletne strani.

	Naslednja uprizoritev v postno velikonočnem času leta 2015	 škofjeloški pasijon PROCESSIO LOCO POLITANA 1721-1999		Lokalna turistična organizacija Blegoš Kidričeva c. 1a, SI-4220 Škofja Loka T: +386 (0)4 517 06 00 F: +386 (0)4 517 06 05 E: info@blegos.si, info@pasijon.si W: www.lto-blegos.si, http://pasijon.skofjaloka.si
--	---	---	--	---

Oglasna pasica Loškega pasijona na svetovnem spletu.

ŠP je bil v času svojega nastanka, kot procesija na veliki petek, izključno verski dogodek. Pri postavitvi promocijskih in prodajnih ciljev smo izhajali iz dejstva, da je sedanja uprizoritev najprej kulturni dogodek, ki zaradi svoje velikosti pomeni tudi enega večjih turističnih dogodkov.

Za cilj smo si postavili prodati čim večje število vstopnic in tako posledično zapolniti prizorišča na vseh predstavah ter s prodajo dobiti dovolj sredstev za finančno pokrivanje projekta. Kot največjo ciljno skupino smo predvideli kristjane v Sloveniji, kar se je s končno prodajo tudi potrdilo, saj smo največ vstopnic za

organizirane skupine prodali prav slovenskim župnijam. Druga večja skupina so bili ljubitelji gledališča in kulturne dediščine ter šole. Ogled predstave smo skušali ponuditi in predstaviti kot lepo družinsko doživetje, kar smo skušali doseči z brezplačnimi otroškimi vstopnicami.

Kot pomembno promocijsko podporo lahko štejemo tudi pasijonska romanja v organizaciji Prosvetnega društva Sotočje.

Finančni cilji projekta

Finančni cilji projekta so bili zagotoviti zadostno količino sponzorskih sredstev in sredstev od prodaje vstopnic, da se projekt, vključno s finančnim prispevkom Občine Škofja Loka, finančno pokrije. S ključno vlogo in prispevkom Občine Škofja Loka, ki je bila organizator in nosilec projekta, nam je to uspelo, želeli pa bi si, da bi bil projekt bolj finančno samostojen in bi bilo zanj potrebnih manj občinskih finančnih sredstev.

Začetek projekta ŠP '09 sovpada z začetkom svetovne gospodarske krize. Tudi zato je bilo zbiranje sponzorskih sredstev bistveno težje od pričakovanega, saj so bili redki, ki so nas, v času negotovosti in upada poslovanja ter odpuščanja delavcev in zapiranja podjetij, podprli z neposredno finančno podporo; več pomoči smo uspeli pridobiti v obliki storitev in materiala.

Ker gre pri ŠP '09 izključno za ljubiteljsko gledališče, je treba kot sponzorski prispevek vsekakor upoštevati tudi prostovoljni prispevek igralcev in vseh ostalih sodelavcev.

Prodaja vstopnic je potekala po vsej Sloveniji in v zamejskih krajih, kar smo dosegli v sodelovanju s prodajno mrežo Eventim, ki se je izkazala tudi za cenovno najugodnejšo. Prodaja vstopnic organiziranim skupinam je potekala večinoma prek Pasijonske pisarne, poleg vstopnice smo gostom ponujali tudi pasijonske pakete, z vključeno gostinsko in drugo ponudbo.

Posebno poglavje je bila *izvedba organizacije in celotne logistike* mestnega reda ter prihodov v mesto, organizacija prometa, redarske službe in informiranja, zagotovitev sanitarnih pogojev za tako veliko število ljudi ter ureditev odlaganja in pospravljanja odpadkov. Organizacijo je vodil Tomaž Paulus, ob pomoči vodje redarske, prometne in informacijske službe, ter vodje postavitve prizorišč in osvetlitve. Vsak od njih je koordiniral svoje področje, sodelovalo pa je več kot 200 prostovoljcev. Podrobnosti so opisane v Doneskih.²

Škofjeloški pasijon 2009, ki si ga je ogledalo okoli 24.000 ljudi, je za nami. Ostal je lep spomin, tako pri gledalcih kot pri sodelujočih. Zanj velja eno – njegovi bistveni sestavini sta bili podarjeni čas in zaupanje.

Hvala vsem, ki ste del pasijonske zgodbe 2009.

2 Florjančič, Alojzij Pavel (ur.): Škofjeloški pasijon 2009. Zbornik prispevkov ob uprizoritvi Škofjeloške pasijonske procesije v letu 2009. Loški razgledi, Doneski 19. Škofja Loka : Muzejsko društvo, 2009, 179 str.